

narodowej. Przy czym to, co autor rozpatruje w ramach oceny zmysłowej, np., że wymowa słowacka jest w porównaniu z czeską miękka i przyjemna, powinno być raczej zdefiniowane w ramach własności fonetycznych (różnice fonetyczne, stopień konfluentności wymowy).

Bibliografia jest bardzo obszerna, ale naprawdę autor częściej opiera się na pracach starszych, które albo są już metodologicznie przestarzałe, albo język, który opisują, jest już różny od współczesnego. W sumie w pracy elementy negatywne znacznie przeważają nad pozytywnymi. Jest sporo zwyczajnych błędów i metodologicznych, i materiałowych, tak więc mimo ciekawych fragmentów, nie polecałabym tej lektury.

Irena Sawicka

Julia Mazurkiewicz-Sułkowska, **Wyrażanie kategorii inchoatywności w językach polskim, bułgarskim i białoruskim**, Łódź: „Piktor”, 2008, 190 s.

W aspektologii słowiańskiej tradycyjnie rozgranicza się aspekt słowiański na aspekt gramatyczny i aspekt leksykalny. Aspekt gramatyczny traktowany jest jako kategoria gramatyczna wyrażająca opozycję niedokonaności — dokonaności za pomocą morfemów (alternujących w tym samym semantemie), aspekt leksykalny (inaczej: rodzaj czynności, akcjonalność, Aktionsart) uznawany jest za kategorię słowotwórczą (rzadziej także leksykalną, por. m.in. w pracach Jurija S. Masłowa i Aleksandra W. Bondarki), która łączy się z pojęciem inchoatywności, terminatywności, duratywności, iteratywności itp. Podziałowi na dwie kategorie — kategorię rodzajów czynności i aspektu — początek dała praca Sigurda Agrella *Aspekt-änderung und Aktionsartbildung beim polnischen Zeitworte* z 1908 r. W ciągu ponad stulecia od opublikowania tej pracy zmodyfikowano niektóre twierdzenia, na przykład to, że rodzaje czynności łączą się z pojęciem dokonaności. Dominuje jednak w literaturze przedmiotu tradycyjne rozgraniczenie aspektu gramatycznego i rodzajów czynności. Przy takim podejściu inchoatywność jest uznana za rodzaj czynności.

Recenzowana monografia Julii Mazurkiewicz-Sułkowskiej sytuuje się w nowym nurcie badań aspektologicznych, rozwijanych od lat 90. ubiegłego wieku przez Stanisława Karolaka. Ich efektem jest oryginalna teoria tego badacza, w najpełniejszej postaci przedstawiona w pracy *Semantyczna kategoria aspektu* (Warszawa 2008), opublikowanej już po ukazaniu się książki J. Mazurkiewicz-Sułkowskiej. Zgodnie z tą teorią na płaszczyźnie pojęć nie ma kategoryjnej

różnicy między aspektem i rodzajem czynności. Istnieją dwie podstawowe kategorie aspektowe pojęć: pojęcie rozciągłości w czasie stanu rzeczy i brak rozciągłości w czasie, ściślej, pojęcie abstrakcji od rozciągłości, czyli momentalność. Każde z tych prostych pojęć i jego wykładnik formalny (prosty semantem czasownikowy) „posiada w swojej strukturze semantycznej [...] jeden z dwóch aspektów i zalicza się do jednej z dwóch kategorii form prostych pojęć” (S. Karolak, *Буд глагольной семантемы и видовая деривация*, Kraków 1999, s. 97; za J. Mazurkiewicz-Sułkowską, s. 24 recenzowanej pracy). Podstawowe pojęcia aspektowe: aspekt ciągły (niedokonany prosty) i aspekt nieciągły (dokonany prosty), których nie można utożsamiać z tradycyjnym aspektem niedokonanym i dokonanym, mogą łączyć się, tworząc konfigurację aspektową, czyli aspekt złożony. Różny może być stopień złożoności konfiguracji, mogą ją bowiem tworzyć dwa lub więcej aspektów prostych. Aspekt złożony stanowi złożoną strukturę hierarchiczną, w której jeden z jej komponentów (aspektów prostych: ciągły lub nieciągły) jest dominantą, a drugi (inne) jest mu podporządkowany. W odróżnieniu od tradycyjnych metod holistycznego ujęcia czasownika i form czasownikowych jako wykładników tylko jednego aspektu Karolak stosuje metodę dekompozycji polegającą na rozkładaniu form czasownika na prostsze jednostki morfemiczne będące wykładnikami aspektu oraz ustalaniu treści pojęciowej (tym samym aspektualnej) tych morfemów. Morfemy proste, które reprezentują pojęcia złożone, są następnie poddawane dekompozycji.

Pojęciowa kategoria aspektu jest opisywana niezależnie, odrębnie od jej wykładników mających różny status strukturalny: leksemów, morfemów derywacyjnych, morfemów fleksyjnych.

Przedstawione wyżej podstawowe założenia teoretyczno-metodologiczne opisu aspektu znacząco różnią się więc od tradycyjnych ujęć aspektologicznych. Trzeba to podkreślić przy omawianiu książki Julii Mazurkiewicz-Sułkowskiej.

Autorka, podobnie jak Karolak, pojmuje inchoatywność jako kategorię semantyczną, podklasę kategorii aspektu. Swoje podejście przedstawia w rozdziale pierwszym monografii. Tam także dokonuje przeglądu dotychczasowych tradycyjnych interpretacji inchoatywności i czasowników inchoatywnych oraz przedstawia bardziej szczegółowo teorię Karolaka. Terminu *inchoatywność* używa przy opisie początkowości / początku czynności (stanu), która do momentu *t* nie miała miejsca, a w momencie *t* zaistniała i trwa nadal. Przy takiej interpretacji inchoatywności poza grupą inchoatiwów znajdują się czasowniki pol. typu *zakaszać*, *zaklaskać*, *zасzczekać* itp., które nie mają znaczenia procesualnego, początkowości czynności ‘zacząć kaszleć’, ‘zacząć klaskać’, ‘zacząć szczekać’, lecz oznaczają całkowicie wykonaną, krótkotrwałą czynność z ew. uwypuklonym jej momentem początkowym. Część z tej sporej grupy czasowników oznaczających przede wszystkim, ale nie tylko, zjawiska akustyczne może być poprawnie zin-

terpretowana w kontekście, por. *zapłakać* 1 ‘zacząć płakać’: *Dziecko zapłakało i nie mogło się uspokoić*; *zapłakać* 2, którego znaczenie można podać opisowo jako całkowicie wykonaną czynność „zapłakania”: *Zapłakał przez sen*. Nasuwa się zatem pytanie, czy nie należałoby *zapłakać* 2 interpretować jako czasownika wyrażającego prosty aspekt nieciągły, a nie aspekt złożony (konfigurację aspektualną). Problemy interpretacyjne dotyczą również czasowników reprezentujących inne typy słowotwórcze, określanych w literaturze językoznawczej, zresztą niekonsekwentnie, jako czasowniki ingresywne. Trzeba podkreślić, że Autorka rzetelnie przedstawia sprawę interpretacji tych verbów, opisując różne stanowiska badaczy.

Terminem *czasowniki inchoatywne / konfiguracja inchoatywna* określane są w monografii wszystkie czasowniki wyrażające początek czynności lub stanu, dla których jest możliwe zbudowanie parafrazy z użyciem elementu *zacząć*, np. *zachorować* ‘zacząć chorować’. W powierzchniowej konstrukcji predykatywnej lub w parafrazie obligatoryjny element *zacząć* stanowi wykładnik nieciągłości (aspektu nieciągłego), druga część parafrazy, najczęściej wyrażana formą bezokolicznika, jest wskaźnikiem ciągłości (aspektu ciągłego).

Konfiguracja inchoatywna jest biaspektualna: stanowi iloczyn dwóch aspektów: nadrzędnego nieciągłego i podrzędnego mu ciągłego. Wyrażają ją czasowniki inchoatywne, do których należą tylko tradycyjne inchoativa dokonane, ponieważ zgodnie z założeniem opisu czasowniki niedokonane utworzone od inchoatiwów dokonanych mają bardziej złożoną strukturę semantyczną. Reprezentują one trójaspektową konfigurację teliczną, która jest bogatsza od inchoatywnej o nadrzędny aspekt ciągły.

Pod względem formalnej struktury morfemowej, inaczej, strukturalizacji morfemowej, można wyróżnić tematy jednomorfemowe i dwumorfemowe. Autorka koncentruje się na opisie tych drugich, uważa, że badanie konfrontatywne na poziomie tematów jednomorfemowych nie przyniesie istotnych rezultatów. Dla wyczerpującego opisu konfiguracji inchoatywnej i sposobów jej wyrażania byłoby jednak interesujące podanie w każdym z badanych języków wybranych czasowników inchoatywnych z tematami aspektualnymi prostymi (semantemami rdzennymi czasownika), które kumulują dwa pojęcia aspektowe. Przedstawienie asymetrii między strukturą pojęciowo-aspektualną złożoną a strukturą formalną prostą w czasownikach inchoatywnych o tematach inchoatywnych prostych miałyby przede wszystkim wartość teoretyczną. Nowa teoria, zasadniczo różniąca się od dotychczas ujęć, wymaga zilustrowania przykładami i tego typu relacji między strukturą morfemiczną a strukturą pojęciowo-aspektualną, polegającej na reprezentowaniu złożonej struktury aspektualnej, a więc i interesującej nas inchoatywnej konfiguracji aspektualnej przez czasowniki o strukturze formalnej prostej. Uwzględnienie, przynajmniej w postaci kilku wybranych przykładów (jak

np. bułg. *възхити се, забравя*, pol. *wzruszyć się, zachwycić się*), takiego sposobu wyrażania inchoatywności byłoby interesujące w omawianej książce, jakkolwiek brak ilustracji przykładowej nie wpływa na wartość tej pracy. Celem Autorki nie jest bowiem wykład teorii, lecz wykorzystanie tej teorii do zbadania sposobów wyrażania inchoatywności w wybranych językach słowiańskich i dystrybucji środków w funkcji inchoatywnej w badanych językach. Stąd skoncentrowanie się na prefiksacji, która jest najbardziej produktywnym sposobem derywacji form konfiguracji inchoatywnej od semantemów ciągłych. Treść inchoatywną wyrażać mogą także konstrukcje peryfrastyczne. Inchoatywnym konstrukcjom analitycznym w wybranych językach słowiańskich poświęcony został rozdział trzeci pracy.

Aby zapewnić adekwatny opis wielojęzycznego materiału językowego Autorka korzysta z metody badającej strukturę predykatowo-argumentową. Opiera się na modelu klasyfikacji czasowników Małgorzaty Korytkowskiej, uwzględniającym cechy struktury argumentowej predykatów, w tym pozycji predykatowo-argumentowych (por. M. Korytkowska, *Typy pozycji predykatowo-argumentowych*, Warszawa 1992). Charakterystyka semantyczna predykatora umożliwia obiektywne porównywanie jednostek o tej samej wartości semantycznej, reprezentowanych w różnych językach. W strukturze semantycznej predykatora (czasownika) wyodrębnione zostały następujące pozycje argumentowe: Agentive (Ag), Experiencer (Exp), Instrumental (Instr), Locative (Loc), Objective (O) i argumenty o wartości predykatywnej (P'). W klasie predyktorów otwierających miejsce argumentowe dla Agentiwu zamieszczone zostały wszystkie predykatory typu bułg. *правя, действувам*, pol. *robić, działać*, odnoszące się do procesów, które mogą być kontrolowane przez jednostkę i względem których jednostka może zająć stanowisko woluntatywne, np. bułg. *Щом заговори и го познахме по гласа*, brus. *Толькі ён загаварыў, яго адразу пазналі з голасу*. W klasie predyktorów zawierających w strukturze semantycznej argument o wartości Experiencer znalazły się predykatory odnoszące się do doznań wrażeniowo-spostrzeżeniowych, uczuć i emocji, np. bułg. *В тоя момент зачухме разговор*, pol. *Usłyszałem cichy głos*. Do klasy czasowników otwierających miejsce o wartości Locative autorka zalicza predykatory tworzące jądrowe zdania bezpodmiotowe typu bułg. *В София се развидели*, pol. *W Sofii rozwidniło się*, a także zdania podmiotowe z nomen tautologicznym wobec czasownika, wtórne w stosunku do zdań bezpodmiotowych, np. bułg. *Заваля дъжд*, brus. *Неспадзявана задажджыла*. W klasie predyktorów otwierających pozycję argumentową Objective znalazły się czasowniki wyrażające egzystencję, zaliczające element do klasy. Predykatory te można wyodrębnić poprzez negację innych pozycji argumentowych, które są semantycznie bardziej wyraziste od pozycji argumentowej o wartości Objective, np. bułg. *Цветята бавно завехнаха*. Możliwe jest wbudowanie argumentu w strukturę

semantyczną czasownika, co stanowi specyfikę tej grupy, np. *Желязото бързо зарждавя*.

Klasyfikacja semantyczna materiału dodatkowo została pogłębiona podziałem predyktorów na kauzatywne i niekauzatywne. Predykatory kauzatywne są bogatsze od niekauzatywnych o jedno miejsce argumentowe, które nie jest jednak tożsame denotacyjnie z jakąkolwiek inną pozycją argumentową zdania. Procesowi kauzacji towarzyszą zmiany syntaktyczne predyktorów w badanych językach, polegające na rozszerzeniu walencji. Inne możliwe zmiany formalne dotyczyć mogą morfologii, np. zmian w rdzeniu werbalnym, derefleksywizacji, prefiksacji itp. Uwzględnienie tych zmian w opisie podnosi, oczywiście, wartość pracy.

Stosując wybraną metodę, Autorka musiała rozwiązać w opisie struktur powierzchniowych szereg problemów szczegółowych. Należały do nich między innymi rozstrzygnięcia co do statusu pozycji Ag i O lub pozycji o wartości predykatywnej P', w związku z tym że pozycje Ag i O mogą być czasem efektem przekształceń pozycji o charakterze predykatywnym, por. przykłady czasowników kauzatywnych, które poza argumentem o wartości Experiencer mają w swojej strukturze semantycznej jeszcze inny argument, np. pol. *Wino nas rozweseliło. Ta wiadomość nas rozweseliła. Jan nas rozweselił swoją opowieścią*. W tym i podobnych przypadkach Autorka słusznie zastosowała rozwiązanie polegające na przyjęciu interpretacji typu P'/Ag/O.

Inny problem w opisie predyktorów wiązał się z brakiem wypełnienia pozycji argumentowych i koniecznością odtwarzania ich w strukturze semantycznej predyktorów. Zgodnie z podstawowymi założeniami opisu semantycznej złożoności wyrażen predykatywnych Autorka nie przyjmuje mechanicznego stosowania kryteriów syntaktycznych. Należy zaznaczyć, że w konfrontowanych językach może być różny stopień realizacji pozycji argumentowych, możliwość wypełnienia fakultatywnego niektórych pozycji lub niedopuszczenie do wypełnienia niektórych pozycji (obligatoryjne niewypełnienie), co stwarza problem przy wyodrębnianiu klas semantycznych predyktorów.

Przyjęty model opisu zastosowany został w zasadniczej części pracy, przede wszystkim w rozdziale drugim pt. *Syntetyczne sposoby tworzenia form inchoatywnej konfiguracji* (s. 52-111), a także w rozdziale trzecim pt. *Analityczne sposoby gramatyzacji form inchoatywnej konfiguracji* (s. 113-131). Bazę materiałową badania stanowił reprezentatywny zbiór czasowników wyekscerpowanych ze słowników o porównywalnej objętości: *Български тълковен речник* (red. Л. Андрейчин, Л. Георгиев, Ст. Илчев, София 1973), *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы* (red. К. К. Атраховіч, Мінск 1978), *Słownik współczesnego języka polskiego* (red. B. Dunaj, Warszawa 1999) i *Komputerowy słownik języka polskiego PWN*. Analityczne konstrukcje inchoatywne zostały zebrane z wielu źródeł: z prasy, literatury (prozy i poezji), stron internetowych i słowników frazeologicznych.

Zastosowany układ pracy jest w pełni przejrzysty i merytorycznie uzasadniony. Przy badaniu syntetycznych sposobów tworzenia czasowników inchoatywnych kryterium nadrzędne porządkowania opisu stanowi podział prefiksów na prefiksy wspólne dla trzech omawianych języków i prefiksy charakterystyczne tylko dla języka bułgarskiego. Wynika to stąd, że w języku bułgarskim syntetyczne sposoby gramatyzacji struktury inchoatywnej mają znacznie szerszy zakres użycia w porównaniu z dwoma pozostałymi językami. W obrębie pierwszej z dwóch dużych grup wyodrębnione zostały i omówione oddzielnie klasy czasowników inchoatywnych z prefiksem bułg. *за-* / brus. *за-* / pol. *za-*, bułg. *паз-* / brus. *паз-* (*pac-*) / pol. *roz-*, bułg. *но-* / brus. *на-* / pol. *po-*, bułg. *взъз-* / brus. *уз-* / pol. *wz-*: zakres użycia w funkcji inchoatywnej, analiza podklas semantycznych z zastosowaniem wspomnianej już hierarchii w kolejności języków oraz różnice i podobieństwa między językami w rozpowszechnieniu prefiksu w poszczególnych grupach semantycznych. W drugiej obszernej grupie znalazły się specyficzne dla języka bułgarskiego formacje z prefiksami *нпу-*, *нпо-*, *до-*, *нод-*. Omawiane są podobnie jak czasowniki z prefiksami wspólnymi dla wszystkich omawianych języków, czyli oddzielnie formacje z poszczególnymi prefiksami i w następującym układzie: najpierw zakres użycia prefiksu w języku bułgarskim, następnie analiza podklas semantycznych i dystrybucja specyficznego dla bułgarszczyzny prefiksu w poszczególnych grupach semantycznych.

W oddzielnym rozdziale omówione zostały analityczne konstrukcje inchoatywne typu *зачақ + Infinitivus* i konstrukcje werbo-nominalne typu VN, złożone z komponentu werbalnego V i znominalizowanego predykatu N odnoszącego się najczęściej do doznań wrażeniowo-spostrzeżeniowych, emocji i uczuć, np. *впаћ в злосћ* i kauzatywne *выволаћ злосћ*. Kolejny raz ujawniła się przydatność zastosowanej w pracy analizy struktur semantycznych predyktorów inchoatywnych na podstawie otwieranych miejsc argumentowych. Z przeprowadzonego badania wynika, że największą co do wielkości klasę semantyczną konstrukcji analitycznych stanowią predykatory otwierające miejsce dla argumentu o wartości *Experiencer*.

Oddzielnie zamieszczony został w pracy wykaz czasowników z poszczególnymi prefiksami, z wyjściowymi formacjami w języku bułgarskim i odpowiednikami w języku białoruskim i polskim, oraz wykaz inchoatywnych konstrukcji analitycznych w każdym z trzech języków.

Czasowniki inchoatywne wyekscerpowane ze słowników trzech języków: bułgarskiego, białoruskiego i polskiego wskazują na dużą dysproporcję w liczebności tych zbiorów. Najliczniej reprezentowane są inchoativa dokonane w języku bułgarskim: 849 formacji, w języku białoruskim — 408 formacji, czyli 48% liczby bułgarskich czasowników inchoatywnych, natomiast w polszczyźnie — 165 formacji, co stanowi zaledwie 19% ogólnej liczby bułgarskich inchoatiwów.

Uzyskane w wyniku badania dane statystyczne ukazują dużą produktywność prefiksów, przede wszystkim prefiksu *za-*, w tworzeniu inchoatiwów w języku bułgarskim, tradycyjnie uznawanym za bardziej analityczny od pozostałych języków słowiańskich. Przeważająca większość tych formacji nie ma syntetycznych odpowiedników w języku białoruskim, a w polszczyźnie liczba syntetycznych odpowiedników jest znikoma. Symptomatyczne jest także funkcjonowanie w języku bułgarskim inchoatiwów z prefiksami niemającymi — poza nielicznymi formacjami — genetycznych odpowiedników w białoruszczyźnie i polszczyźnie, jak *npu-*, *npo-*, *do-*, a także *nod-*. Czasownikom tym odpowiadają w języku białoruskim i polskim wyrażenia analityczne. Analityczny sposób wyrażania inchoatywności jest stosowany we wszystkich badanych trzech językach, jednak tylko w bułgarskim analityczne konstrukcje inchoatywne występują równolegle ze strukturami syntetycznymi. Analiza materiału wykazała, że w języku bułgarskim wybór formy syntetycznej lub wyrażenia analitycznego zależy od stylu: w języku potocznym preferowane są predykatory syntetyczne, natomiast w literaturze, publicystyce, pracach naukowych częściej występują wyrażenia analityczne.

Analiza struktury semantycznej predyktorów inchoatywnych na podstawie otwieranych miejsc argumentowych okazała się bardzo przydatna w badaniu konfrontatywnym trzech języków. Umożliwiła ukazanie podobieństw i różnic co do dystrybucji prefiksów i ich analitycznych odpowiedników w poszczególnych klasach semantycznych. Brak odpowiedniości prefiksów bułgarskich, białoruskich i polskich jest wynikiem różnicy zakresów ich dystrybucji. Bardzo szeroką dystrybucję mają w języku bułgarskim prefiksy *za-* i *no-*, które w języku polskim tworzą ograniczoną liczbę odpowiedników. Najliczniejszą klasę semantyczną czasowników inchoatywnych stanowią w każdym z badanych języków predykatory mające w strukturze powierzchniowej argument o wartości Agentive, o różnej konfiguracji innych pozycji argumentowych, por. P (Ag), P (Ag, O), P (Ag, P'), P (Ag, O, Instr), P (Ag, Instr, Loc). Dotyczy to głównie bułgarskich inchoatiwów: 45% czasowników inchoatywnych z prefiksem *za-* należy do tej grupy semantycznej.

Inny przykład przydatności zastosowanej metody badawczej widoczny jest w grupie czasowników inchoatywnych otwierających miejsce dla argumentu o wartości Experiencer. Analiza semantyczna tych predyktorów przeprowadzona w trzech językach pozwoliła na wykazanie dużego zakresu dystrybucji prefiksów bułg. *za-*, brus. *za-* i stosunkowo dużego pol. *za-* oraz odpowiedniości między tymi prefiksami. I tak prawie wszystkie bułgarskie czasowniki inchoatywne mają odpowiedniki w języku białoruskim i ponad 30% bułgarskich inchoatiwów z prefiksem *za-* ma odpowiedniki w polszczyźnie, np. *zaboleć*, *zaswędzić*, *zamarzyć*. Warto podkreślić, że w porównaniu z językiem bułgarskim dystrybucja prefiksu pol. *za-* jest jednak ograniczona ilościowo. Jeszcze większe różnice w tej grupie

czasowników inchoatywnych dotyczą prefiksów *do-*, *npu-*, specyficznych dla języka bułgarskiego.

Monografia znacznie poszerza naszą dotychczasową wiedzę o czasownikach inchoatywnych i analitycznych konstrukcjach inchoatywnych w trzech językach słowiańskich, weryfikuje intuicje i tradycyjne poglądy o tendencji języka bułgarskiego do analityzmu i syntetyzmu polszczyzny i języka białoruskiego, inspiruje do dalszych badań dotyczących innych czasowników. Mocnym atutem pracy są z jednej strony jej podstawy teoretyczno-metodologiczne i z drugiej — bogaty materiał badawczy. Monografia stanowi ważną pozycję dla badań konfrontatywnych języków słowiańskich.

Zofia Rudnik-Karwatowa

Brasławszczyzna. Pamięć i współczesność. T. 1: Historia regionu. Charakterystyka socjolingwistyczna. Świadectwo mieszkańców, red. nauk. E. Smułkowa, Warszawa: Instytut Badań Interdyscyplinarnych „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego, 2011, 659 s., + 1 płyta CD; T. 2: **Słownictwo dwujęzycznych mieszkańców rejonu (Słownik brasławski)**, red. nauk. E. Smułkowa, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2009, 765 s.

Рецензируемое издание представляет собой фундаментальное исследование, выполненное коллективом польских и белорусских авторов под общим руководством и под редакцией проф. Эльжбеты Смулковой и базирующееся на результатах более чем десятилетней полевой работы в Браславском районе на северо-западе Белоруссии, находящемся на пограничье с балтийским (литовским и латышским) языковым массивом. Эта территория представляет исключительный интерес для социолингвистического изучения, поскольку здесь на протяжении веков сосуществовали и взаимодействовали славянские и балтийские языковые стихии — белорусский, польский, литовский и русский языки. Языковая и культурная ситуация этого региона и характерные для нее конвергентные процессы уже не раз привлекали к себе внимание и становились объектом изучения со стороны польских (Э. Смулкова, Е. Охманьски, Я. Сафаревич, Л. Беднарчук, А. Энгелькинг, Г. Карась, Е. Порайски-Помста, Р. Радзик, М. Рухневич, А. Зелиньска, М. Зовчак и др.), белорусских (В. Веренич, И. Будзько, Е. Казанцева, И. Курян и др.), литовских (К. Гаршва, Е. Гринавецкене, К. Моркунас, В. Урбутис и др.) и российских (В. Топоров, Т. Судник, Л. Невская) ученых. Однако впер-